

**DEPARTAMENT DE DIDÀCTICA DE LA LENGUA I DE LA LITERATURA
UNIVERSITAT DE BARCELONA**

**PROGRAMA DE DOCTORAT DEL BIENNI 1996-1998
(ENSENYAMENT DE LENGÜES ESTRANGERES)**

**CONSTRUCCIÓ DEL NOM PROPI I CONVENCIÓ DE LES
MAJÚSCULES AMB ULLS D'INFANTS**

**TESI DOCTORAL PER OPTAR AL TÍTOL DE DOCTORA
EN FILOSOFIA CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ
(SECCIÓ DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ)**

PRESENTADA PER MARIA VILA MUNIENTE

DIRIGIDA PER LA DOCTORA LILIANA TOLCHINSKY BRENMAN

BARCELONA, març del 2004

ÍNDEX	Pàgina
Capítol 1: PRESENTACIÓ.....	1
1.1. Plantejament inicial.....	1
1.2. Estructura de la tesi.....	3
Capítol 2: MARC TEÒRIC.....	16
2.1 ASPECTES LINGÜÍSTICS.....	16
2.1.1. La puntuació.....	16
2.1.2. La puntuació en l'antiguitat.....	19
2.1.3. La puntuació en l'actualitat.....	22
2.1.4. Usos de majúscules i minúscules.....	24
2.1.4.1. Majúscules en funció distintiva.....	25
2.1.4.2. Majúscules en funció demarcativa.....	25
2.1.4.3. Majúscules retòriques.....	26
2.1.4.4. Majúscules diacrítics.....	28
2.1.4.5. Majúscules de dignitat.....	28
2.1.5. La majúscula en l'escriptura del nom personal.....	29
2.1.6. Els signes gràfics en relació a les unitats lingüístiques de la llengua oral	30
2.1.6.1. L'alfabet i els signes gràfics.....	32
2.1.6.2. Aspectes fonogràfics i ideogràfics.....	33
2.1.7. Definició del nom propi: estat de la qüestió.....	34
2.1.7.1. La posició filosòfica.....	34
2.1.7.2. De la lingüística tradicional a la lingüística cognitiva.....	36
2.1.8. El nom propi com a categoria lingüística.....	41
2.1.8.1. Components de la categoria de nom propi.....	41
2.1.9. Origen dels patronímics actuals.....	42
2.1.10. El nom propi en la història de l'escriptura.....	44
2.1.10.1. La doble denominació personal.....	45
2.1.10.2. El nom propi en la signatura de documents.....	45
2.1.10.3. Escripura i traducció de noms personals.....	46
2.2. ASPECTES PSICOLINGÜÍSTICS.....	49
2.2.1. Les produccions textuais.....	50
2.2.2. El desenvolupament del coneixement sobre el sistema d'escriptura en els ..... textos.....	51
2.2.3. El desenvolupament de les característiques discursives i sintàctiques en les ..... produccions textuais.....	53
2.2.4. La qualitat narrativa i el context escolar.....	56
2.2.5. El desenvolupament del coneixement en l'escriptura: la construcció del ..... principi alfabètic.....	58
2.2.6. El paper del nom propi en els inicis de l'escriptura.....	66
2.2.6.1. L'escripura del nom propi.....	66

2.2.6.2.	L'escriptura del nom propi en relació a l'adquisició del sistema d'escriptura..	68
2.2.6.3.	Aspectes complementaris sobre el paper del nom propi en els inicis de l'escriptura.....	69
2.2.7.	La construcció de les marques morfològiques.....	71
2.2.7.1.	Les marques de plural: apropiació en el nom i en el verb.....	71
2.2.7.2.	Apropiació de la marca de plural en adjectius.....	72
2.2.7.3.	Morfologia i ortografia.....	73
2.2.8.	Apropiació de la puntuació.....	76
2.2.8.1.	La puntuació de textos: aspectes rellevants en el procés d'apropiació.....	76
2.2.9.	Apropiació de la segmentació de mots.....	83
2.2.9.1.	La segmentació de paraules: aspectes influents.....	84
2.2.10.	El nom propi.....	88
2.2.10.1.	Apropiació del nom propi.....	89
2.2.10.2.	El nom propi com a referent.....	92
2.2.11.	Aspectes metalingüístics.....	94
2.3.	CURRÍCULUMS I DIDÀCTICA.....	96
2.3.1.	Els currículums.....	96
2.3.1.1.	Perspectiva històrica.....	96
2.3.2.	Aspectes didàctics del Currículum actual.....	98
2.3.2.1.	Anàlisi i comentari del Disseny Curricular.....	98
2.3.3.	Ensenyament-aprenentatge de la puntuació i de la majúscula.....	101
2.3.3.1.	La programació.....	102
2.3.3.2.	Com i quan es comença?.....	103
2.3.3.3.	Consideracions metodològiques a l'aula.....	104
	Capítol 3: OBJECTIUS I HIPÒTESIS DE TREBALL.....	107
3.1.	Objectius i idees directrius de la recerca.....	107
3.1.1.	Primer objectiu general: ús de les majúscules.....	107
3.1.2.	Segon objectiu general: relació entre majúscules i conceptualització del nom propi.....	108
3.2.	Justificació de la utilitat de la recerca.....	108
3.2.1.	Justificació didàctica.....	109
3.3.	Preguntes i hipòtesis d'investigació.....	110
3.3.1.	Preguntes d'investigació.....	110
3.3.2.	Hipòtesis de treball.....	110
	Capítol 4: DISSENY DE LA RECERCA.....	111
4.1.	Exploració indagatòria: sondejos previs.....	111
4.1.1.	Primera tasca.....	112
4.1.2.	Segona tasca.....	113
4.1.3.	Resultats de la primera tasca.....	114
4.1.4.	Resultats de la segona tasca.....	115
4.1.5.	Conclusions.....	115

4.1.6.	Procés d'elaboració de materials.....	115
4.2.	Disseny general de la recerca.....	117
4.2.1.	Participants.....	117
4.2.2.	Entorn lingüístic escolar.....	118
4.2.2.1.	La llengua de relació i la seva presència en l'aula.....	118
4.2.2.2.	Anàlisi i comentari dels llibres de text.....	120
4.2.2.3.	Com i quan s'ensenyava la majúscula?.....	121
4.2.2.4.	Com i quan s'introdueix la puntuació?.....	122
4.2.2.5.	Quins noms propis apareixen en les primeres lectures infantils?.....	123
4.2.3.	Descripció de les tasques.....	125
4.2.4.	Objectius.....	132
4.2.4.1.	Primer objectiu general: ús de les majúscules.....	132
4.2.4.2.	Objectiu metodològic.....	132
4.2.4.3.	Segon objectiu general: relació entre majúscules i conceptualització del nom propi.....	132
4.2.5.	Procediments generals.....	133
4.2.6.	Registre i codificació.....	133
4.3.	Metodologia.....	133
4.3.1.	Criteris d'anàlisi.....	134
4.3.2.	Criteris específics d'anàlisi.....	135
4.3.3.	Puntuació.....	137
Capítol 5: RESULTATS DE LA RECERCA.....		138
5.1.	Consideracions preliminars.....	138
5.2.	Interpretació de les majúscules.....	140
5.2.1.	Primera tasca.....	140
5.2.1.1.	Anàlisi quantitativa: anàlisi de grup dels dos nivells.....	141
5.2.1.2.	Anàlisi de les paraules presentades.....	142
5.2.1.3.	Anàlisi de les paraules corregides.....	143
5.2.1.4.	Anàlisi individual.....	143
5.2.1.5.	Conclusions.....	146
5.2.2.	Segona tasca.....	146
5.2.2.1.	Anàlisi quantitativa.....	146
5.2.2.2.	Anàlisi qualitativa.....	147
5.2.2.3.	Conclusions.....	150
5.2.3.	Tercera tasca.....	151
5.2.3.1.	Anàlisi quantitativa.....	151
5.2.3.2.	Anàlisi qualitativa.....	152
5.2.3.3.	Conclusions.....	155
5.3.	Interpretació de noms propis.....	156
5.3.1.	Quarta tasca.....	157
5.3.1.1.	Anàlisi quantitativa.....	157
5.3.1.2.	Anàlisi qualitativa de les paraules marcades a 3r. d'Educació Infantil.....	158
5.3.1.3.	Conclusions.....	159
5.3.2.	Anàlisi quantitativa i qualitativa de noms propis i d'altres paraules marcades	

com si aquestes fossin noms propis en els nivells de 1r. i 2n.....	160
5.3.2.1. Els noms propis personals.....	161
5.3.2.2. Els noms que passen de la categoria de nom propi a nom comú.....	163
5.3.2.3. Els noms propis que no són personals.....	164
5.3.2.4. Paraules marcades com si aquestes fossin noms propis.....	167
5.3.2.5. Anàlisi qualitativa.....	167
5.3.2.6. Categorització de les respostes.....	167
5.3.2.7. Anàlisi de les paraules marcades com a noms propis.....	171
5.3.2.8. Interpretació i anàlisi de les distintes categories.....	173
5.3.2.9. Conclusions.....	181
5.4. Reconeixement del nom propi en una llengua estrangera.....	183
5.4.1. Cinquena tasca.....	183
5.4.1.1. Anàlisi quantitativa dels tres nivells escolars.....	183
5.4.1.2. Anàlisi individual quantitativa i qualitativa.....	185
5.4.1.3. Anàlisi de les paraules marcades.....	187
5.4.1.4. Interpretació dels resultats.....	188
5.4.1.5. Conclusions.....	188
5.4.2. Anàlisi de les paraules marcades.....	189
5.4.2.1. Anàlisi individual quantitativa i qualitativa.....	190
5.4.2.2. Interpretació dels resultats.....	195
5.4.2.3. Conclusions.....	198
5.4.3. Anàlisi individual quantitativa i qualitativa (2n. Cicle Inicial).....	199
5.4.3.1. Anàlisi de les paraules marcades.....	203
5.4.3.2. Interpretació dels resultats.....	203
5.4.3.3. Conclusions.....	205
5.5. Usos de la majúscula i marques gràfiques.....	205
5.5.1. Sisena tasca.....	206
5.5.1.1. Definició de les categories d'anàlisi de la unitat textual: noms personals.....	207
5.5.1.2. Anàlisi de les produccions dels noms personals.....	208
5.5.2. Anàlisi de les frases.....	212
5.5.2.1. Anàlisi quantitativa de les unitats textuais: les frases.....	213
5.5.3. Anàlisi de la producció de textos.....	221
5.5.3.1. Definició de les categories d'anàlisi.....	221
5.5.3.2. Anàlisi quantitativa de l'ús dels aspectes gràfics en un text espontani.....	222
5.5.3.3. Anàlisi qualitativa.....	223
5.5.3.4. Conclusions.....	236
5.6. Components de la categoria de nom propi: com categoritzen els infants?.....	237
5.6.1. Sisena tasca.....	237
5.6.1.1. Definició de les categories d'anàlisi.....	239
5.6.1.2. Anàlisi quantitativa.....	240
5.6.1.3. Anàlisi quantitativa i qualitativa.....	241
5.6.1.4. Conclusions.....	246
5.6.2. Resultats de l'anàlisi de la tasca setena a 1r. Cicle Inicial.....	246
5.6.2.1. Anàlisi quantitativa.....	247

5.6.2.2.	Anàlisi quantitativa i qualitativa.....	247
5.6.2.3.	Conclusions.....	252
5.6.3	Tasca setena.....	252
5.6.3.1.	Anàlisi quantitativa.....	252
5.6.3.2.	Anàlisi quantitativa i qualitativa.....	253
5.6.3.3.	Conclusions.....	258
Capítol 6: DISCUSSIÓ GENERAL DELS RESULTATS.....		260
6.1.	Discussió dels resultats.....	260
6.1.1.	Valoració dels resultats.....	267
Capítol 7: APUNTS PER A LA DIDÀCTICA.....		270
BIBLIOGRAFIA.....		276
Referències bibliogràfiques.....		276
Bibliografia addicional.....		283